

COLUMN

Ook van ons land wil de mondiale extreemrechtse beweging een autocratie maken

Sander Schimmelpenninck

is journalist, ondernemer en columnist van de Volkskrant.

9 juni 2025

In een nieuwsrijke week is het nodig om enige hiërarchie in al dat nieuws aan te brengen. Zo was de val van het kabinet nieuw, maar ook zeer voorspelbaar en aangekondigd. En de spelletjes van de VVD, die sinds de val van het kabinet de meeste aandacht opeisen, zijn nieuw noch nieuws. Wat véél prominenter besproken zou moeten worden, is dat het Witte Huis impliciet heeft toegegeven Geert Wilders te steunen. Gevraagd naar een reactie over de kabinetsval zou een anonieme functionaris tegen persbureau AFP hebben gezegd

dat Trump leiders steunt die 'hun soevereiniteit en nationale identiteit beschermen'. Meer specifiek wordt gesteld dat Nederland 'geconfronteerd wordt met ernstige bedreigingen die verband houden met het opengrenzenbeleid en illegale migratie'. En dat 'leiders die zich inzetten om hun burgers op de eerste plaats te stellen en de toekomst van hun land veilig te stellen, lof verdienen'.

Bij velen in Nederland moet het besef nog doordringen dat er een mondiale extreemrechtse beweging bestaat, die ook van onze democratie een autocratie wil maken. Deze beweging heeft de belangrijkste democratie ter wereld, de VS, al in de tas, net als de belangrijkste socialemediaplatformen. De miljardairs uit de Trump-oligarchie hersenspoelen de meute zodat zij tegen hun eigen belangen stemmen, door de politieke agenda te kapen met spookverhalen over immigratie, woke en een spilzuchtige overheid. Hun motieven verschillen; sommigen willen nog lagere kapitaalbelastingen, anderen worden door Trump gechanteerd en weer anderen zijn overtuigd 'accelerationist', en willen het einde van de democratie bespoedigen.

In Nederland denken we vaak dat we heel bijzonder zijn, maar dat zijn we niet. Onze politieke instabiliteit en obsessie met (asiel)migratie zijn in hoge mate vergelijkbaar met die in landen om ons heen. Met die wetenschap moeten we ook kijken naar onze (extreem)rechtse politici; zij zijn slechts inwisselbare opportunisten, politieke ondernemers die inspringen op de wereldwijd door algoritmes gecreëerde vraag. Maar het initiatief hebben zij niet.

De mondiale extreemrechtse beweging is geen geheim genootschap zoals we dat kennen uit de films van James Bond, met een bunker in een berg waar boeven uit alle windstreken stiekem de overname van de wereld bespreken. Dat is namelijk helemaal niet nodig. Via de (sociale) media heeft deze beweging de belangrijkste propagandakanalen in handen, die op lokaal niveau telkens weer nieuwe politieke ondernemers creëren. De Trump-oligarchie weet: wie de propaganda beheerst, hoeft de poppetjes niet eens te kennen.

Ezra Klein, journalist van The New York Times, sprak onlangs over de gedaanteverwisseling die leden van de Republikeinse Partij ondergaan. Klein wees daarbij op mensen als JD Vance en Ted Cruz, die ooit felle critici waren van Donald Trump, maar inmiddels fanatieker dan de baas lijken. Volgens Klein gaat hun verandering verder dan een toneelstukje om in het gevlj te komen; ze worden langzaam de boze en liegende rechtspopulist die ze eerder slechts speelden. VVD-leider Dilan Yesilgöz, dochter van immigranten en voormalig lid van de SP, lijkt midden in datzelfde proces te zitten. Haar stompzinnige jibakken en de triomfantelijke verbeterheid waarmee ze op links kankert, lijken erop te duiden dat ze na twee jaar PVV-corvee niet langer de rancuneuze rechtspopulist speelt, maar is geworden.

Geert Wilders maakt deel uit van een informele beweging die erop uit is westerse democratieën uit te hollen, en is daarmee een bedreiging voor de Nederlandse democratie en veiligheid. Dat lijkt me al voldoende reden om hem uit te sluiten, maar de huidige VVD bewijst nog maar eens dat samenwerken met Wilders meer kapot maakt dan je lief is: je verliest niet alleen zetels, maar ook jezelf.

Voor meer lezenswaardige artikelen, klik [hier](#)